

Luntmakargatan 13, Box 7851,
SE-103 99 Stockholm, Sweden
Tfn/Phone: +46 8 563 085 00
Fax: +46 8 563 085 50
hsv@hsv.se, www.hsv.se

Lena Eriksson
08-563 086 71
lena.eriksson@hsv.se

PM
2012-02-28
Reg.nr 63-3551-10

Orsaker till studieavbrott – en översikt över resultaten av två enkätundersökningar

Högskoleverket genomförde – tillsammans med Delegationen för jämställdhet i högskolan (U2009:1) – två enkätundersökningar under 2010. Syftet var att undersöka orsaker till studieavbrott, dels bland studenter på vissa yrkesexamensprogram, dels bland doktorander. Vissa frågor var desamma i de två enkäterna, särskilt de frågor som handlade om skälen för att avbryta studierna. Bakgrunden till undersökningen var följande.

I en rapport 2009 om genomströmningsmått hade Högskoleverket bl.a. redovisat uppgifter om examensfrekvenser inom de olika yrkesexamensprogrammen i högskolan (Mått för genomströmning i utbildning på grund- och avancerad nivå, rapport 2009:29 R). Av rapporten framgick bl.a. att 24 av 39 yrkesexamensprogram hade en lägre examensfrekvens än 80 procent.

När Högskoleverkets arbete med denna rapport pågick, kontaktades verket av Delegationen för jämställdhet i högskolan. Delegationen planerade en studie för att belysa skillnader mellan kvinnor och män avseende studieavbrott och benägenhet att avlägga examen. Verket och delegationen kom överens om att gemensamt genomföra två enkätundersökningar för att ta reda på orsakerna till studieavbrott, dels bland studenter på yrkesexamensprogram med en examensfrekvens under 80 procent, dels bland doktorander.

Resultatet av den ena enkätundersökningen, den som avsåg orsaker till studieavbrott på yrkesexamensprogram, redovisades i Högskoleverkets rapport Orsaker till studieavbrott (2010:23 R) och resultatet av den andra enkätundersökningen redovisas nu i Högskoleverkets rapport Orsaker till att doktorander lämnar forskarutbildningen utan examen – en uppföljning av nybörjarna på forskarnivå läsåren 1999/2000 och 2000/01 (2012:1 R).

På den centrala frågan om den viktigaste orsaken till studieavbrott var alternativen sociala eller andra faktorer, själva utbildningen, arbetsmarknadsfaktorer och

ekonomiska faktorer. Doktoranderna hade dessutom alternativet institutionstjänstgöringen. En jämförelse mellan de två populationernas svar visar följande.

Bland studenter på yrkesexamensprogram var själva utbildningen den främsta orsaken till studieavbrott, vilket 45 procent svarade. Bland doktoranderna var sociala faktorer den främsta orsaken att avbryta studierna, vilket 35 procent svarade. Själva utbildningen var det näst vanligaste svaret bland doktoranderna och sociala faktorer var det näst vanligaste svaret bland studenterna på yrkesexamensprogram. Gemensamt för båda populationerna var att kvinnorna angav sociala faktorer i större omfattning än männen, medan det inte fanns några skillnader mellan könen i någon av populationerna vad gäller svaret själva utbildningen.

Gemensamt för båda populationerna var också att på tredje plats kom arbetsmarknadsfaktorer vilket 16 procent av studenterna på yrkesexamensprogram och 17 procent av doktoranderna hade angett som viktigaste orsak till avbrott. Om man bortser från institutionstjänstgöring som angetts av endast 5 procent av doktoranderna, var ekonomiska faktorer den minst vanliga huvudorsaken till studieavbrott i båda populationerna; 9 procent av studenterna på yrkesexamensprogram och 12 procent av doktoranderna hade uppgett detta som huvudorsak.

När studenterna/doktoranderna fick möjlighet att ange flera olika skäl som bidragit till avbrottet visade det sig att inom kategorin *sociala faktorer* hade både studenterna på yrkesexamensprogram och doktoranderna svarat på samma sätt, nämligen att det vanligaste sociala skälet till avbrott var att man inte trivdes med studierna. Det näst vanligaste var svårigheter att kombinera studierna med familj och det tredje vanligaste var att studenten/doktoranden blivit sjuk.

Däremot skiljer sig populationerna åt beträffande skäl som gällde *själva utbildningen*. Bland studenterna på yrkesexamensprogram var det klart vanligast förekommande skälet att utbildningen hade fel inriktning för studenten, vilket kvinnorna uppgett i större utsträckning än män. Detta svar förklaras delvis av att drygt 20 procent inte hade valt den aktuella utbildningen i första hand. Bland doktoranderna var det vanligaste skälet otillräckligt stöd av handledaren. Det är naturligt att svaren skiljer sig eftersom förhållandena vad gäller själva utbildningen är olika för studenter och doktorander.

Även när det gäller *arbetsmarknadsskäl* är det skillnad mellan studenter på yrkesexamensprogram och doktorander. Bland studenter på yrkesexamensprogram var det vanligaste arbetsmarknadsskälet till avbrott att studenten fått arbete som matchade utbildningen. Detta var särskilt vanligt bland män i tekniska utbildningar. Bland

doktoranderna var det vanligaste arbetsmarknadsskälet till avbrott svårigheten att kombinera utbildning och arbete. Om man summerar de som avbrutit på grund av att de fått arbete – både sådant som matchar utbildningen och annat arbete – blir dock detta det vanligaste svaret även bland doktorander.

När det slutligen gäller *ekonomiska skäl* till avbrott är svaren liknande för de två populationerna. För doktoranderna var det vanligaste skälet att försörjningen hade upphört och för studenterna på yrkesexamensprogram att studiemedlen hade upphört på grund av att man inte avlagt tillräckligt antal poäng. Det näst vanligaste ekonomiska skälet var för doktorander att finansieringen var otillräcklig och för studenterna på yrkesexamensprogram att studiemedlen var otillräckliga.

Sammantaget kan man säga att doktoranderna och studenterna på yrkesexamensprogram inte skiljer sig nämnvärt åt när det gäller sociala och ekonomiska skäl för avbrott. Det gör de däremot när det gäller på vilket sätt själva utbildningen har bidragit till avbrott och även arbetsmarknadsskäl för avbrott.